

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Мельникова О. В., к.п.н., доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Більше двадцяти місяців Україна знаходиться у стані війни внаслідок агресії з боку росії, і за цей період спромоглася довести всьому світу, що здатна гідно захищати свою країну. При цьому опір вона здійснює не тільки в оборонному плані, але й в економічному. Враховуючи роль підприємницького сектору, як рушійної сили національної економіки, та виклики в умовах війни, держава спрямовує зусилля на підтримку бізнесу, намагаючись зменшити податковий та регуляторний тиск на суб'єктів господарювання, шукаючи нові підходи щодо забезпечення фінансування й розвитку фірм.

В умовах війни державні інституції активно запроваджують наступні механізми регулювання та підтримки українських підприємців:

- створюють умови для діяльності підприємств, забезпечуючи релокацію бізнесу у більш безпечні регіони України та збільшуючи державні закупівлі.

Програма релокації підприємств передбачає переміщення виробничих потужностей бізнесу, що знаходиться у постраждалих від бойових дій регіонах, на певні території України силами АТ «Укрзалізниця» або АТ «Укрпошта». Пакет державної підтримки включає підбір місця розташування для потужностей підприємства, допомогу з перевезення на нову локацію, сприяння в розселенні працівників та пошуку нового персоналу, а також підтримку у відновленні логістики, закупівлі сировини та розширенні ринків збуту. За рік реалізації даної програми було релоковані понад 800 підприємств здебільшого до Львівської (24%), Закарпатської (14,5%), Чернівецької (9,8%), Івано-Франківської (8,3%), Хмельницької (7,3%) та Тернопільської (6,3%) областей [1].

Для роботи в умовах воєнного конфлікту платформу державних закупівель було адаптовано у систему «Prozorro+». Її завданням є оперативне задоволення потреб органів влади та місцевого самоврядування у критично важливих товарах, а також залучення бізнесу до виконання державних замовлень. Будь-який підприємець, який зареєстрований на платформі як "Постачальник", може реалізовувати свою продукцію чи послуги через «Prozorro+».

- сприяють відкриттю та розвитку власного бізнесу.

1 липня 2022 р. українським урядом було запущено програму безповоротних грантів «Робота, яка призначена для ініціювання бізнесу, підтримки його розвитку та забезпечення можливостей для навчання. Програма передбачає виділення грантів за конкретними напрямками, такими як: «своя справа» (до 250 тис. грн.); «свій сад» (до 400 тис. грн за гектар); «своя теплиця» (гранти до 7 млн. грн за 2 гектари); «новий рівень», гранти для переробних підприємств до 8 млн грн.; стартап-проекти: ІТ-стартап (до 3,5 млн. грн.) та

Старт в ІТ - гранти на навчання у сфері ІТ. За рік дії програми держава інвестувала в розвиток бізнесу понад 4 млрд. грн, задовольнивши запити 5604 підприємців, при цьому найбільшу підтримку отримали програми відкриття власної справи (5061 мікрогрантів на 1,2 млрд. грн) та розвитку переробних підприємств (455 грантів на 2,4 млрд. грн) [1].

Також держава значну увагу приділяє підтримці ветеранів та членів родин учасників бойових дій, і в рамках розвитку підприємництва реалізує гранти для цих категорій громадян. Так, на сьогодні вже визначено 87 ветеранів та 74 членів родин УБД для отримання грантів для запуску або розширення свого бізнесу на суму 64 млн. грн [1].

- здійснюють фінансову підтримку суб'єктів господарювання.

Державою було запроваджено програму кредитування підприємств за програмою «5-7-9%»: надання фінансової підтримки українським підприємцям у період воєнного стану та першого місяця після його припинення передбачає надання кредитів на суму до 60 млн. грн. за нульовою відсотковою ставкою. Після закінчення визначеного періоду відсоткова ставка збільшується до 5%. Від моменту старту станом на 08.09.2023 видано 71 552 кредити на загальну суму 231568 млн гривень: 51% - у галузі сільського господарства; 25% - торгівля та виробництво, 14% - промислова переробка. [1].

Окрім цього в рамках реалізації проекту Дія.Бізнес створений маркетплейс фінансових можливостей для бізнесу, де представлені різні фінансові програми та фінансові установи, що забезпечують їх реалізацію.

- зменшують податковий та адміністративний вплив на підприємців.

З 1 квітня 2022 року були введені значні послаблення у сфері оподаткування щодо діяльності ФОПів. Проте з 1 серпня 2023 р. більшість з них були скасовані. Поки діє мораторій на проведення податкових перевірок для усіх суб'єктів господарювання, проте з 1 грудня платників податків, які здійснювали діяльність у сфері виробництва та/або реалізації підакцизної продукції; організації та проведення азартних ігор в Україні; надавали фінансові та платіжні послуги, а також нерезидентів очікують планові перевірки.

Протягом періоду воєнного стану продовжено термін дії дозволів і ліцензій на один рік. Також вирішено поновити терміни дії атестатів про акредитацію органів з оцінки відповідності, які закінчуються під час воєнного стану. Покращено процес подання підприємцями декларацій для отримання дозволів і ліцензій. Тепер ця послуга доступна через портал та додаток "ДІЯ".

Отже, державне регулювання підприємницького сектору з початку війни довело дієвість механізмів, що були використані для підтримки вітчизняного бізнесу, про що свідчать позитивні зміни в обсягах виробництва, настроях та очікуваннях суб'єктів господарювання. Тому за сприятливої регуляторної політики приватний бізнес може забезпечити економічну спроможність країни протистояти викликам війни.

Література:

1. Новини офіційного сайту Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/List?lang=uk-UA&tag=News> (дата звернення 11.11.2023 р.)
2. Підтримка бізнесу в умовах війни. URL: <https://business.diia.gov.ua/wartime> (дата звернення 11.11.2023 р.)

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

*Мордовцев О.С., к.е.н., доцент
Чудик В.В., аспірант*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасній економічній літературі відсутній єдиний підхід до трактування поняття «механізм». У технічних системах під механізмом розуміється деяка «рушійна сила», пристрій, що дозволяє здійснювати переміщення, отримувати певний ефект [1]. В економічних системах механізм розглядається або в контексті аналізу причинно-наслідкових зв'язків факторів, процесів, що породжують певні події або явища [2], або в контексті теорії управління, як сукупність процесів, організаційних структур, методів та інструментів, що дозволяють реалізовувати певні стратегії [3]. Далі механізм буде розглядатися з точки зору механізму прийняття рішення щодо вибору стратегії соціально-економічного розвитку (далі СЕР) [4]. У роботі під механізмом розуміється сукупність цілей, організаційно-методичного інструментарію, інформаційного, техніко-технологічного та ресурсного забезпечення, що формують забезпечення процесів прийняття рішень щодо вибору стратегії збалансованого СЕР.

З позиції системного підходу механізм формування стратегії збалансованого СЕР може бути представлений як система, призначена для здійснення орієнтованої, спрямованої діяльності, пов'язаної з оцінкою загроз формування дисбалансів регіонального розвитку, прогнозуванням негативних наслідків незбалансованого розвитку, розробкою стратегій їх попередження або нейтралізації [4].

Цільові підсистеми визначають об'єкт аналізу і прогнозування, проблемну ситуацію, цілі і критерії прийняття рішень. Функціональні підсистеми призначені для постановки завдання, виконують регулятивні дії, пов'язані зі збором і обробкою статистичної інформації, оцінкою, виявленням залежностей, розробкою прогнозу, аналізом і прийняттям рішень. Склад забезпечують підсистем визначається потребою в ресурсах для забезпечення процесів в функціональних підсистемах.

З позиції процесного підходу механізм може розглядатися як елемент системи управління, який дозволяє реалізовувати функції стратегічного планування-перетворювати "вхід" в "вихід", тобто механізм розглядається як